

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

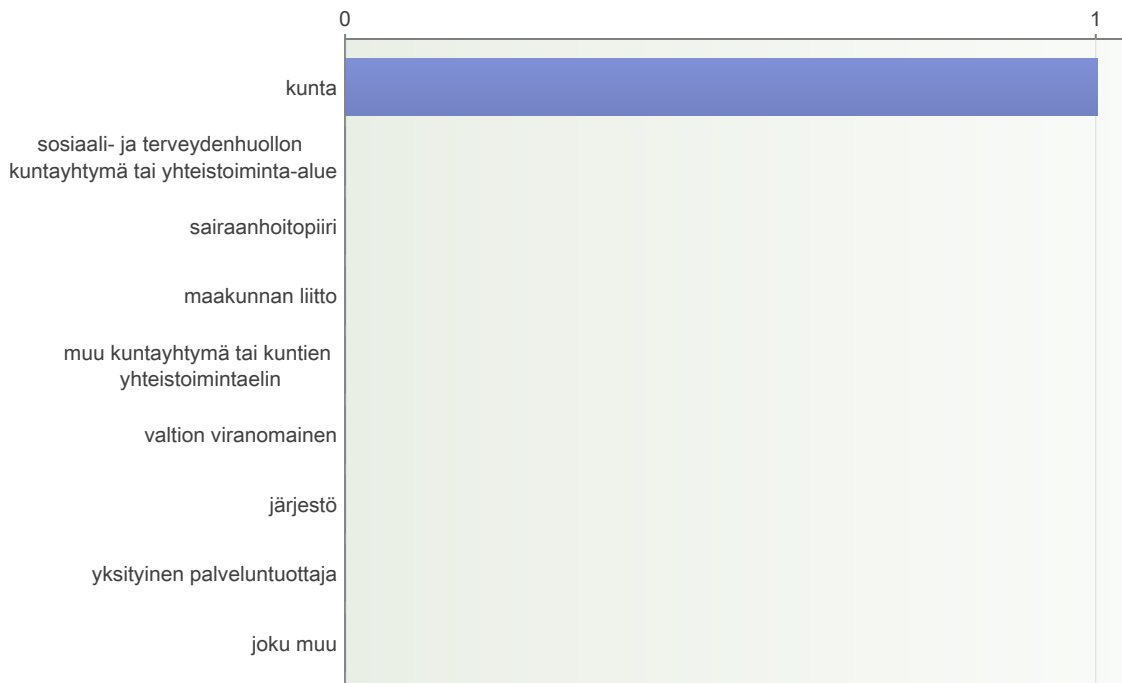
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Uuraisten kunta	Jouko Nykänen	Jouko Nykänen, Virastotie 4, 41230 Uurainen, sp. jouko.nykanen@uurainen.fi, puh 040 5891 277	7.12.2017	Uuraisten kunnan peruspalvelulautakunta

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lain voimaantulon myötä avoterveydenhuollon lääkäripalveluihin pääsy todennäköisesti nopeutuu ja jonot lyhenevät näiden palveluiden osalta suurissa taajamissa. Perustason palveluiden saatavuus on vaarassa heikentyä suurten taajamien ulkopuolella.

Valinnanvapautta voivat käyttää täysimääräisesti ainoastaan suurten taajamien asukkaat. Taloudellisesti muutoksesta hyötyvät eniten nykyisiä yksityisiä terveystalouksia käyttävät asiakkaat, jotka uudistuksen myötä voivat siirtää omaa taloudellista panostustaan yhteiskunnan vastuulle. Hyötyjiä ovat myös työterveyshuollon ja opiskelijaterveydenhuollon asiakkaat. Maltillinen arvio kysynnän lisääntymisestä on noin 10%:n luokkaa.

Sosiaali- ja terveystalouksien integraatio sote-keskuksissa toteutuu vain, jos suoranvalinnan palvelut sote-keskuksissa on riittävän laajat. Uurainen pitää lakiin kirjattua palveluvalikoimaa

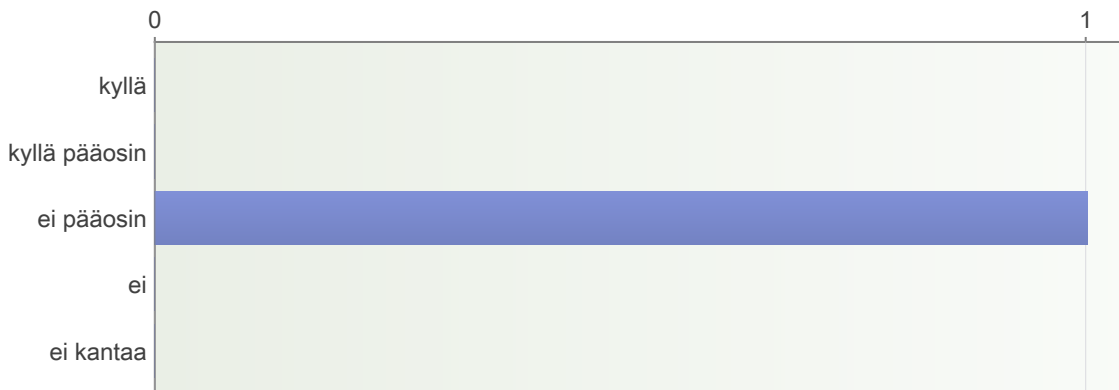
terveydenhuollon osalta tarkoituksenmukaisena. Liikelaitokselle asetettu vaade tuoda sosiaalipalvelut osaksi sote-keskuksen toimintaa on hyvä, sillä riittävän laaja ja integroitu palveluvalikoima parantaa mahdollisuuksia puuttua asiakkaan tilanteeseen nykyistä tehokkaammin ja nopeammin.

Lakiin on kirjattu velvoite asiakkaalle laadittavasta asiakassuunnitelmasta. Kaikki palveluntuottajat ovat velvollisia toteuttamaan asiakassuunnitelmaa. Tämä sitouttaa toimijat tiiviiseen yhteistyöhön asiakkaan asioissa. Integroidun suunnittelun ja yhteistyövaateen myötä vaikutetaan nykyjärjestelmän pirstaloitumiseen ja toiminnan hajanaisuuteen. Tämä tulee huomioida myös uudessa mallissa. Parhaimmillaan yhteissuunnittelulla voidaan vähentää paljon palveluita käyttävien palveluja käyttävien asiakkaiden määrää ja kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja.

Toimiva asiakassuunnitelma vaatii toimivia yhteiskäyttöisiä tietojärjestelmiä, näitä tietojärjestelmiä ei kuitenkaan uudistuksen voimaantullessa ole olemassa, eikä niiden valmistumisesta ole tietoa. Lisäksi vaaditaan vahvaa palveluohjausta, sillä heikoimmassa asemassa olevat eivät välttämättä pysty hyödyntämään kaikkia palveluita ja tekemään valintaa itsenäisesti.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakas voi valita palveluntuottajansa nykyistä laajemmin suoran valinnan, asiakassetelien ja henkilökohtaisen budjetin avulla. Mikäli asiakkaalla on riittävät kyvyt ja lähiympäristössä palveluntuottajia, hän voi valitessaan huomioida eri palveluntuottajien toimintatavat ja erilaiset sisällöt palvelutuotannossaan ja myös siten vaikuttaa omien palveluidensa sisältöön. Henkilökohtaisen budjetin osalta on hyvä, että asiakas voi valita budjetilla itselleen myös muita kuin sosiaali- ja terveyspalveluita sekä palvelua itselleen toteuttavan henkilön.

Uudistus ei kuitenkaan saa luoda mallia, jossa asiakas määrittelee itse tarvitsemansa palvelut tai hoidon, vaan hoidon- ja palveluntarpeen arvioinnin tulee toteutua ammattilaisten toimesta asiakkaan hakeutuessa palveluihin. Lainvalmistelussa tulee lisäksi huomioida, että palveluiden piirissä on runsaasti henkilöitä, jotka eivät ole kykeneviä itsenäiseen päätöksentekoon tai valintaan.

Päätöksenteon tueksi tulee olla tarjolla kattavasti selkeäkielistä tietoa ja neuvontaa muun muassa eri tuottajien toiminnasta sekä hoidon ja palvelun laadusta.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan sote-keskuksen palveluiden riittävä laajuus sekä liikelaitoksen velvoite integroida palveluitaan osaksi sote-keskusten toimintaa mahdollistaa sen, että asiakas saa yhdestä paikasta tarpeenmukaiset palvelut vain suurissa taajamissa.

Tarkennetussa esityksessä lyhennetty sote-keskuksen sekä suunhoidon yksikön valinnan voimassaoloaika (6 kk) lisää asiakkaan mahdollisuutta hakeutua hänen tilanteeseensa sopivaan hoitoon. Asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla tuotettavien palveluiden vaihto aika tulee kirjata asiakaskohtaisiin hallintopäätöksiin. Myös näissä palveluissa valinnan voimassaoloajan tulee olla 6 kk.

Asiakkaan näkökulmasta palveluun hakeutumista rajoittaa se, että osa palveluista perustuu edelleen palvelun myöntämiseen ja siitä tehtyyn asiakaspäätökseen. Siten kaikki palvelut eivät ole vapaasti asiakkaan valinnan piirissä. Myös maantieteelliset tekijät rajoittavat eri palveluihin hakeutumista.

Asiakkaan kyky hahmottaa maakunnan palveluvalikoimaa sekä omia valintamahdollisuuksiaan voi vaikeuttaa hänen päätöksentekoaan sekä hakeutumista sopiviin palveluihin. Eri toimijoiden toteuttamalla palveluohjauksella on kuitenkin tulevassa mallissa edelleen merkittävä rooli

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan järjestäjän selkeästi määritellyt palvelukokonaisuudet sekä vastuut, integroituna toimivaan tietojärjestelmään, tukevat palveluiden yhteensovittamista. Tietojärjestelmiä ei kuitenkaan ole vieä uudistuksen voimaantullessa olemassa. Lakiin kirjattu vahva asiakassuunnitelman rooli edellyttää palveluiden yhteensovittamisessa myös laaja-alaisissa palvelutarvetilanteissa. Asiakassuunnitelman tietojen sekä kattavien asiakas- ja potilastietojen yhteismitallinen siirtyminen toimijalta toiselle on palveluiden yhteensovittamisen edellytys.

Lakiluonnoksessa ei huomioida yhdyspintoja kuntien peruspalveluihin ja siten sote-palvelut eriytyvät muista peruspalveluista

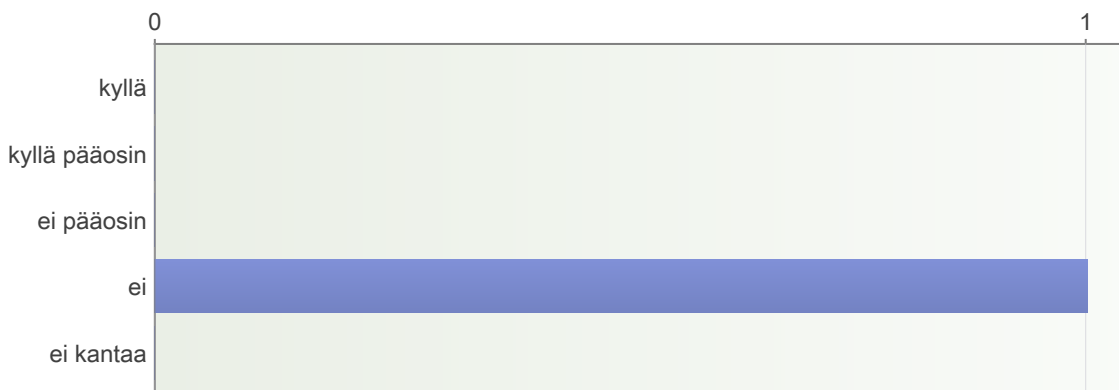
Maakunnassa tulee olla määriteltyinä yhteiset hoito- ja palveluprosessit kaikille toimijoille yhtenäisten palveluketjujen varmistamiseksi. Prosessien tulee olla yhteisesti määriteltyjä sekä läpinäkyviä, jotta integraatio voi aidosti toteutua.

Sote-keskuksen laaja palvelurepertuaari sekä liikelaitoksen integroidut palvelut sote-keskuksessa ohjaavat työtä moniammattilliseen yhteistyöhön.

Vaikuttavan integraation toteuttamiseksi suunterveydenhuollon palvelut pitää yhdistää osaksi sote- keskusten palveluita. Perusteena on se, että suun sairaudet kytkeytyvät muihin kansansairauksiin (diabetes, sydänsairaudet). Jos suun terveydenhuollon palvelut valitaan irrallaan muusta terveydenhuollosta, menetetään integraation tuoma hyöty ja kustannustehokkuus kansanterveystyön näkökulmasta.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos turvaa palveluiden sisäisen integraation vain maakuntaan siirtyvien palveluiden osalta. Osa peruspalveluista jää kuitenkin kuntiin. Valinnanvapauslaki palveluseteleineen, useine palveluntuottajineen ja henkilökohtaisine budjetteineen pirstoo nykyisen soteintegraation.

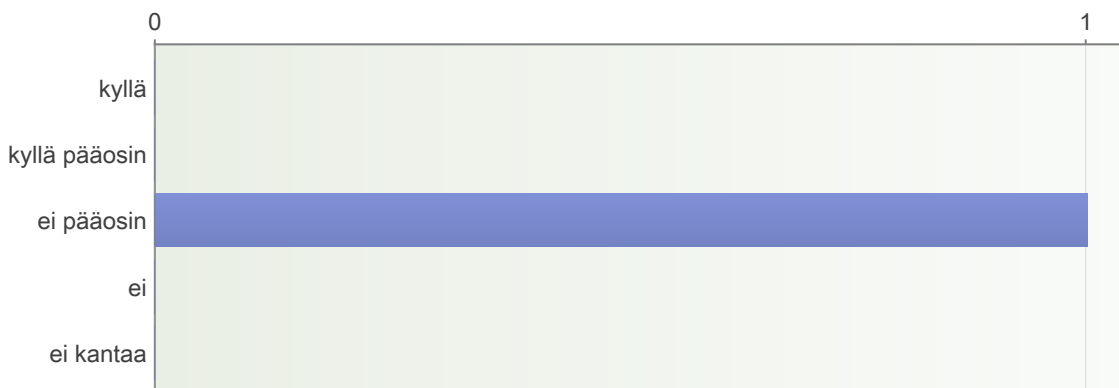
Yhteistyö maakunnan ja peruskuntien välillä esimerkiksi oppilashuollossa on kokonaisuus, johon tulee laatia valtakunnallista ohjeistusta asiakkaan tiedonkulun ja palvelupolun toteuttamiseksi.

Hyvinvointia ja terveyttä edistäviä palveluita (esimerkiksi ikäihmisten päiväkeskustoiminta tai varhaiskasvatuksen ja opetuksen rajapinnat) tulee suunnitella yhteisesti maakuntien ja kuntien sekä eri toimijoiden välillä sekä varmistaa keskinäinen tiedonkulku. Palveluiden rajapintoihin tulee kiinnittää huomioita ja yhteiskehittämiselle pitää luoda maakunnassa uudenlaisia malleja.

Asiakassetelien laajemmassa käyttöönotossa tulee huomioida hoitoketjujen toimivuus. Toimivat palveluketjut tulee turvata kaikissa tilanteissa.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tosiasialliset keinot toteuttaa järjestämisvastuuta pirstaloituviissa palveluissa ovat riittämättömät. Nyt lausuttavana oleva esitys valinnanvapaudesta mahdollistaa maakunnalle suoran valinnan palveluja tuottamisen liikelaitoksessaan, mikä parantaa pienessä määrin järjestämisvastuun edellytyksiä. Kokonaisuutena arvioiden maakunnan mahdollisuudet käyttää järjestämisvastuuseen kuuluvaa päätösvaltaa on kuitenkin riittämätön.

Valinnanvapauslainsäädäntö kaventaa maakunnan mahdollisuuksia käyttää järjestämisvastuuseen liittyvää valtaa ja toteuttaa järjestämisvastuutaan. Lukuun 9 sisältyvät asetuksenantovaltuudet ovat epätarkoituksenmukaisia ja maakuntien itsehallinnon ja järjestämisvastuun vastaisia. Myöhemmin säädettävillä asetuksilla voitaisiin määrätä yksityiskohtia myöten kaikista suoran valinnan palvelun tuottajille maksettavista korvauksista ja tehdä myös yksittäisiä maakuntia koskevia päätöksiä korvauserusteista. Maakuntien itsehallinto on muodostumassa hyvin kapeaksi. Yksi syy tähän on lainsäädännössä maakunnille ehdotetut rajoitukset päättää maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden tuottamisesta. Käsillä olevassa valinnanvapauslakiluonnoksessa tämä ilmenee mm. maakuntien lakisääteisenä velvollisuutena tarjota asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti laissa säädetyissä palveluissa, kieltona antaa maakunnan organisaatioissa palveluita asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin perusteella, tuottajakorvauksiin liittyvässä sääntelyssä sekä rajauksissa tuottaa valinnanvapauspalveluita maakunnan liikelaitoksessa.

Kokonaisuutena maakuntien itsehallinto on muodostumassa suppeaksi seuraavista syistä:

- maakunnilta puuttuu verotusoikeus ja niillä on rajoitetut mahdollisuudet ottaa lainaa
- maakuntien oikeus päättää palveluiden tuotantotavasta on rajoitettu
- maakuntien oikeus päättää sisäisestä hallinnostaan on osittain rajoitettu (mm. sote-liikelaitos, valtakunnalliset palvelukeskukset ja delegointivelvollisuudet)
- maakuntien oikeus sopia on rajoitettu (työnjako ja yhteistyö kuntien kanssa, valtakunnallisten in-house yhtiöiden palveluiden käyttövelvollisuus eräiltä osin, lainanotto-oikeus)
- erityisesti järjestämislakiin sisältyvät valtioneuvoston ja ministeriön laajat, avoimet ja tulkinnanvaraiset toimivaltuudet ohjata maakunnan operatiivista toimintaa ja päätöksentekoa
- maakuntalain erittäin tiukat maakunnan alijäämän kattamisvelvollisuudet yhdistettynä ahtaaseen julkisen talouden rahoituskehukseen suhteessa maakuntien palveluvelvoitteisiin ja ikääntymisen aiheuttamiin kustannusten kasvupaineisiin (maakuntien rahoituslakiin kirjattu 3 mrd. euron säästövelvoite)
- maakuntien arviointimenettelyn kriteerit.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

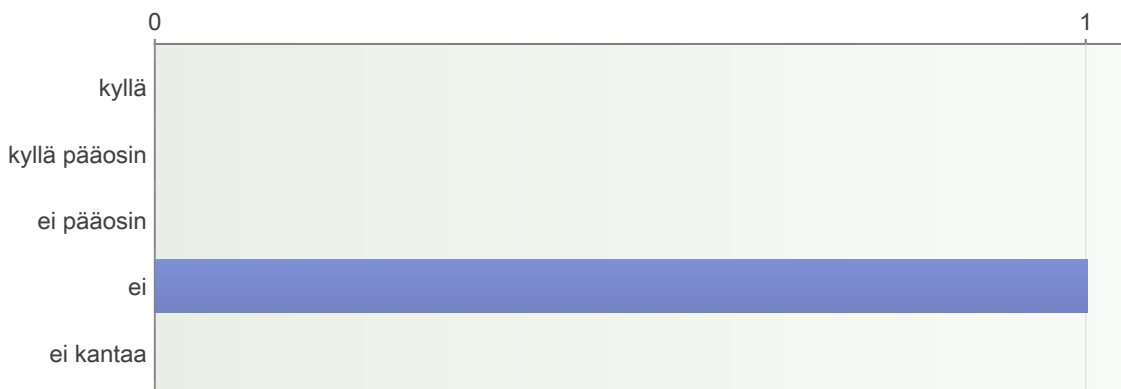
Vastaajien määrä: 1

- Laki edellyttää kaikilta toimijoilta taloudellisen tuloksen maksimointia, mikä ohjaa toimintatapoja ja palveluinnovaatioita pois uudistuksen alkuperäisistä tavoitteista. Toimintatapojen muutos ei edellytä valinnanvapausuudistusta.

Julkisella toimijalla tulee kuitenkin olla vähintään suoranvalinnan palveluiden osalta samat toimintaedellytykset kuin yksityisillä toimijoilla. Valinnanvapauden toimeenpanon porrastaminen hidastaa julkisen toimijan sopeutumista kilpailuun ja uusien palveluinnovaatioiden synnyttämistä.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kuten lain vaikutusarviointiin on kirjattu, laskenta on tässä vaiheessa vaikeaa laskennan eri perustein. Esimerkiksi valinnanvapauden toimeenpanon porrastaminen ei mahdollista kustannusten kasvun hillintää suunnitellussa aikataulussa. Pelkästään ICT kustannusten lisäyksen on arvioitu olevan 2-3mrd euroa ja palvelukysynnän lisäyksen vähintään n. 10% kun yksityisten sote-palvelujen käyttäjät siirtyvät käyttämään yhteiskunnan rahoittamia palveluja.

Perustason ja erityistason palveluiden saatavuuden paraneminen, ja siten varhaisempi puuttuminen asiakaan palvelun- ja hoidontarpeeseen, hillitsee osaltaan kustannusten kasvua. Palveluiden saatavuuden parantuminen oletetusti vähentää raskaampien hoitojen ja palveluiden tarvetta.

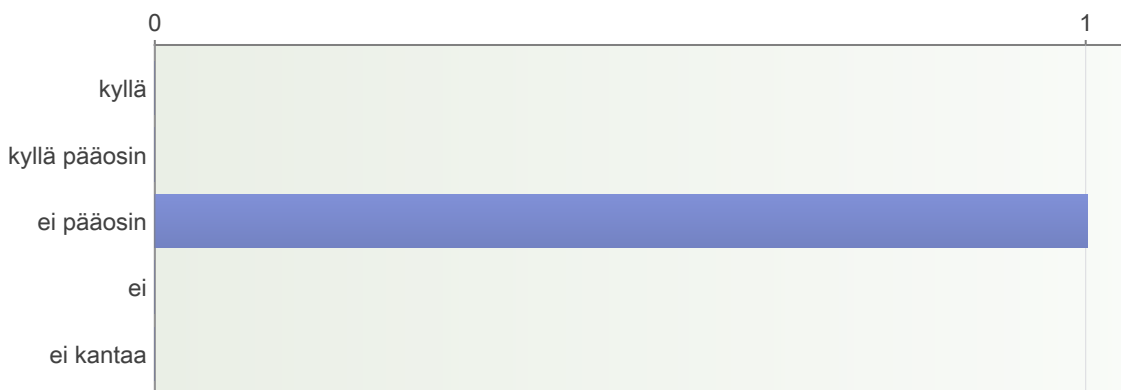
Kustannusten nousu lakiluonnoksen mukaisen valinnanvapauden käynnistyessä on toiminnan ensimmäisten vuosien osalta huomioitava maakuntien rahoituksessa. Pidemmällä aikavälillä kustannusten hillintä voi toteutua. Tämä edellyttää maakunnilta läpinäkyvää hinnoittelua ja hyvää tuotteistusta. Kustannusten hillintää toteuttavat myös organisaatioiden yhdistymiset sekä erityisesti erikoissairaanhoidon integroituminen perustason terveydenhuoltoon. Myös erikoissairaanhoidon muu toiminta, kustannukset ja resurssit integroituvat osaksi maakunnan muita toimintoja.

Palveluohjauksen tulee olla toimivaa ja hoitoketjujen sujuvia, jotta asiakas ohjautuu oikea-aikaisesti oikeisiin palveluihin. Tämä turvataan esimerkiksi asiakassuunnitelman käyttöönotolla. Yhteistyö hyvinvoinnin edistämiseksi peruskuntien kanssa on merkittävässä roolissa asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja kustannusten kasvun hillitsemiseksi.

Laissa edellytetyt toimintamallit mm. sosiaalipalveluiden tuottamisessa sote-keskuksissa ja liikelaitoksessa sekä kasvava tarve palveluohjaukselle voivat lisätä maakunnan kustannuksia ja resurssitarvetta. Henkilökohtaisen budjetin palvelusisältöjen määrittely liian laajaksi voi kasvattaa maakunnan kustannuksia.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvakuista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa on huomioitu liikelaitoksen mahdollisuudet päättää itsenäisesti palveluiden organisoinnista joka johtaa kustannusten säästöpainessa harvaanasuttujen seutujen palvelujen saatavuuden heikkenemiseen. Kaikkien palveluntuottajien keskeiseksi toiminnan tavoitteeksi tulee toimia markkinalogiikalla, eikä terveys- ja hyvinvointihyödyn tuottamisen periaatteella.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suunhoidon yksikön suoran valinnan palveluiden tulee olla osa sote-keskusten palvelukokonaisuutta.

Sosiaalipalveluiden jalkauttaminen liikelaitoksesta sote-keskuksiin vaatii uudenlaisia toimintamalleja ja käytäntöjä arjen toiminnassa. Lain edellytys viedä palveluita osaksi sote-keskusten toimintaa parantaa palveluiden saatavuutta.

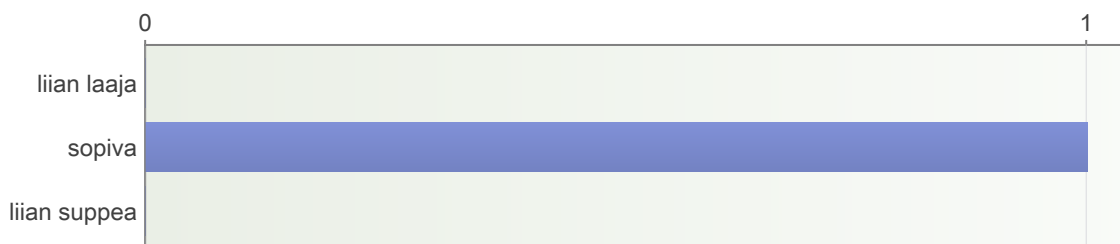
Sote-keskuksen palveluvalikoimassa oleva sosiaaliohjaus ja -neuvonta tulee määritellä valtakunnallisesti yhtenäisesti. Myös sosiaaliohjauksen ja -neuvonnan palveluiden käytöstä tulee muodostua asiakkuus ja käynneistä tulee tehdä kirjaukset asiakkaan tietoihin.

On hyvä, että lakiluonnos antaa maakunnille mahdollisuuden tarjota sote-keskuksissa myös laajemmin palvelurepertuaariin, kuin lakiin on minimivaatimuksina kirjattu. Lakivalmistelussa pitää vielä lisäksi arvioida erikoisalojen palveluiden laajentaminen ja laajuus sote-keskusten osalta.

Laissa tulee vielä määritellä tarkemmin, mitkä laboratorio- ja röntgentutkimukset (kuvantamispalvelut) kuuluvat suoran valinnan palveluun.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

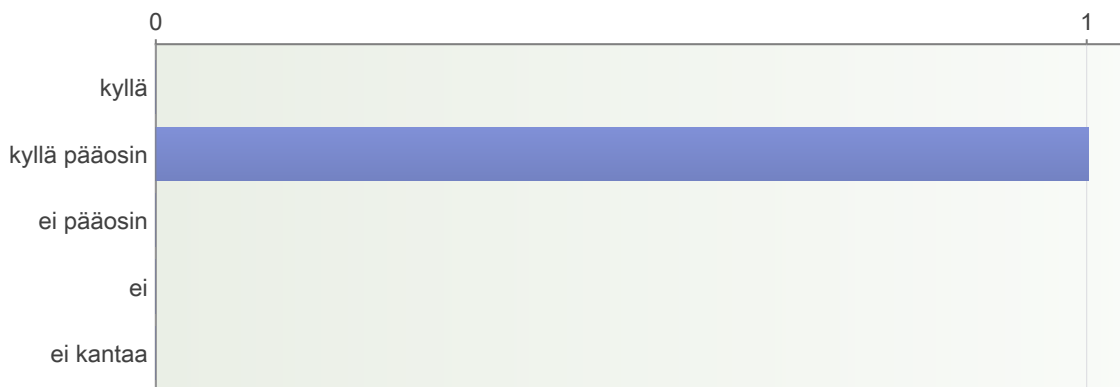
24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laissa tulee vielä määritellä tarkemmin, mitkä laboratorio- ja suun röntgentutkimukset (kuvantamispalvelut) kuuluvat suoran valinnan palveluun.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Laissa on esitetty pääasiassa selkeä perusrunko niille palveluille, jotka kuuluvat suoran valinnan piiriin ja jotka liikelaitokseen.

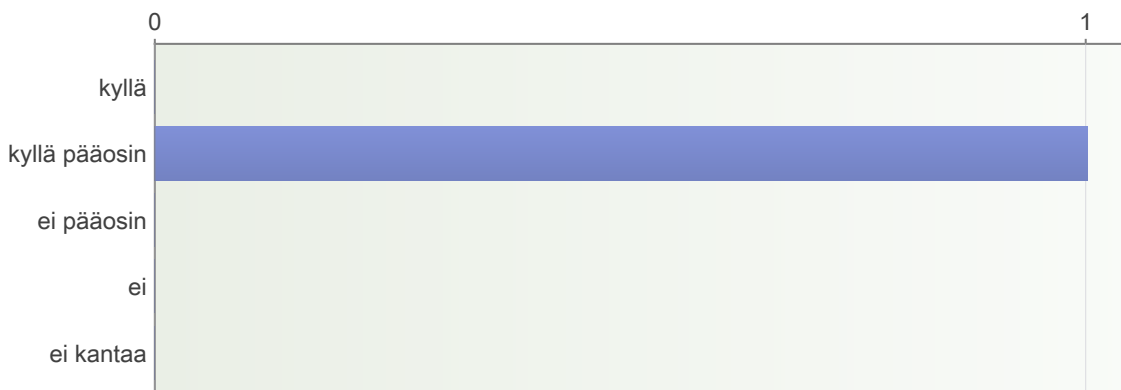
Neuvolapalveluiden sijoittuminen liikelaitoksen ja sote-keskuksen välillä on tulkinnanvarainen. Laissa tulee selkeyttää, ovatko neuvolapalvelut liikelaitoksen palveluita ja tuotettavissa asiakassetelillä vai liikelaitoksen palveluita, jotka maakunta voi päättää olevan suoran valinnan palvelurepertuaaria (sote-keskus).

Laki jättää maakunnille tulkinnan siitä, mitkä ovat maakunnan erityistarpeet sote-keskuksessa tarjottavien erikoisalojen konsultaatioiden sekä avovastaanottopalveluiden laajuuden osalta. Tämä lisää maakunnan itsehallinnollista päätösvaltaa, mutta jättää samalla ristiriitatilanteet maakuntien ratkaistavaksi.

Sote-keskuksissa tarjottavan sosiaaliohjauksen ja -neuvonnan sekä kuntoutuspalveluiden suhde liikelaitoksen palveluihin kaipaa vielä selkeyttämistä.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

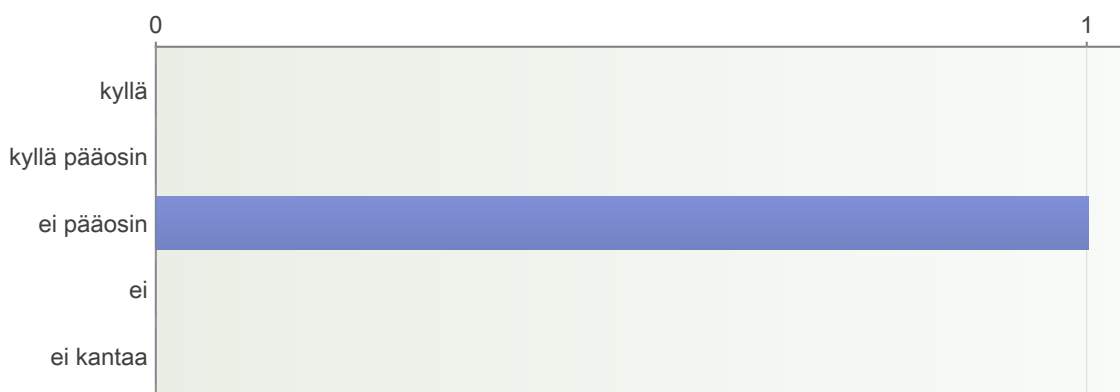
28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Yleisellä tasolla jako on selkeä. Kaikkien alle 18-vuotiaiden suun terveydenhuollon palvelut tulee tuottaa liikelaitoksessa riippumatta siitä, onko nuori opiskeluterveydenhuollon piirissä tai ei. Lisäksi tulee varmistaa suunhoidon erityisosaamisen säilyminen maakunnan suun terveydenhuollon kokonaisuudessa. (Suunhoidon yksikkö, liikelaitoksen palvelut sekä asiakassetelillä tuotettavat palvelut.)

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- On hyvä, että laissa edellytetään sosiaalipalveluiden tuomista liikelaitoksesta osaksi sote-keskuksen palveluita. Tehtävänjakoa sote-keskuksen ja liikelaitoksen välillä on kuitenkin vielä selkiytettävä mm. konsultaatiopalveluita tarjoavan ryhmän ja sosiaaliohjauksen ja -neuvonnan tehtävienjaon osalta.

Sosiaalipalvelujen asema jää epäselväksi. vaarana on palvelujen medikalisoituminen ja kustannusten kasvu, sekä epätarkoituksenmukaiset palvelut. Sosiaaliohjauksen rooli on epäselvä.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

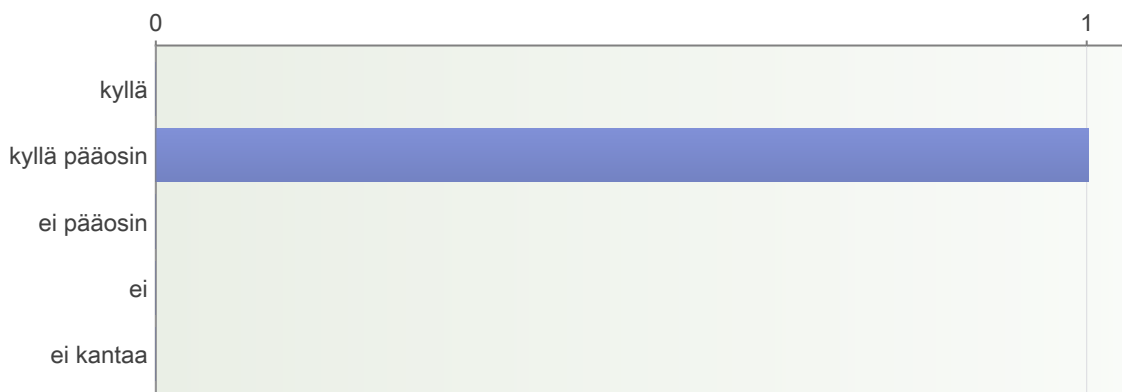

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiin on kirjattu epäselvästi kirjaukset palveluysiköistä sekä palveluysikköistä ja niihin liittyvistä toimipisteistä. Laissa tulee kirjata selkeämmin, mitä tarkoittaa kuntalaisen mahdollisuus valita palveluysikkönsä, sillä palveluysikkö ei aina ole fyysinen toimipiste vaan laajempi palvelukokonaisuus, jota tuotetaan eri toimipisteissä. Maantieteelliset etäisyydet rajoittavat tosiasiallista valinnanvapautta. Asiakkaat saattavat tietoisesti pirstaloida palveluja eri toimipisteisiin esim. lastensuojeluasioissa, jotta palvelutarpeen arviointi viivästyisi.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

36. Vapaamuotoiset huomiot.

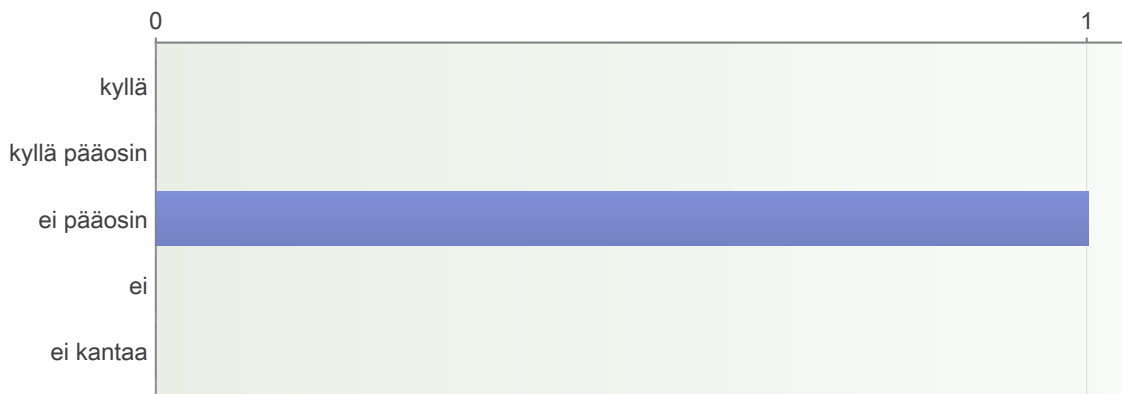
Vastaajien määrä: 1

- Lakiin kirjattu asiakassetelien kokonaisuus on liian laaja. On hyvä, että maakunta voi arvioida itsenäisesti myös asiakassetelien laajemman käyttöönoton palveluissaan maakunnan asukkaiden tarpeet sekä oman tuotannon edellytykset (esim. laajan päivystyksen sairaalan tarpeet) huomioiden.

Asiakasseteli pirstoo SOTE-integraation, myös leikkaustoiminnot vaarantuvat keskus- ja yliopistosairaالاتasolla. Maakunnille tulisi antaa päätäntävalta palvelusetelipalveluista.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

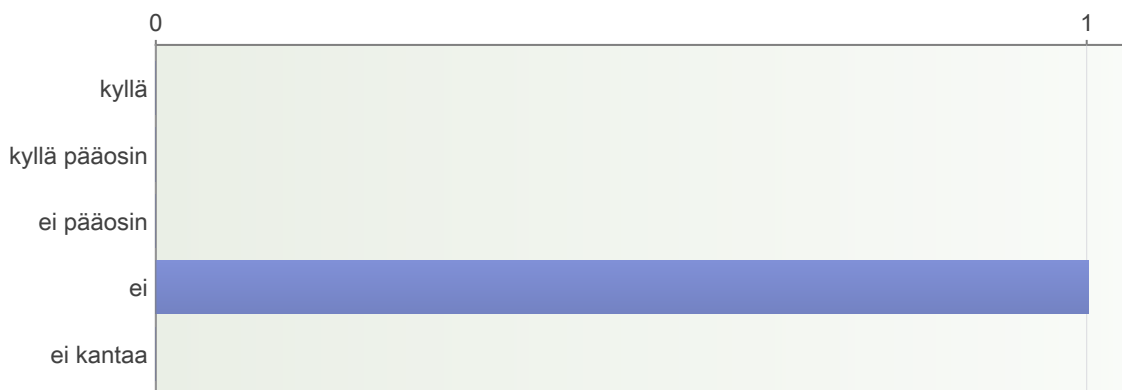
38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan itsemääräämisoikeutta on rajoitettu niin paljon, että maakunta ei voi päättää asiakaseteleiden käyttöönotosta maakunnan asukkaiden ja järjestäjän tarpeiden mukaisesti. Maakunnan päättäessä asiakaseteleiden laajemmasta käyttöönotossa laissa esitetyt määritelmät 'asiakas- tai potilasturvallisuuden vaarantumisesta' sekä 'maakunnan liikelaitoksen lakisääteisistä tehtävistä suoriutumisesta' ovat tulkinnanvaraisia. Laintulkintaan tarvitaankin tarkempaa ohjeistusta.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

40. Vapaamuotoiset huomiot.

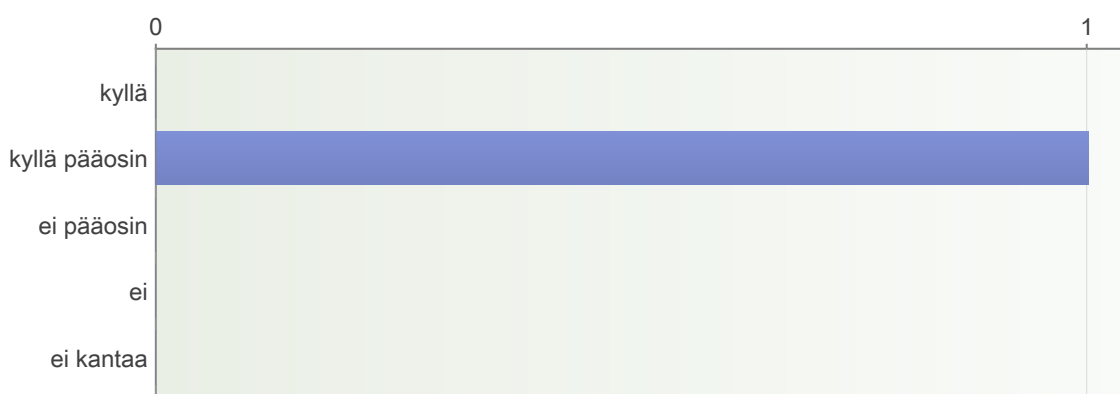
Vastaajien määrä: 1

- Laissa tulee edellyttää maakunnan eri palveluntuottajia osallistumaan tiettyjen erityistason palveluiden toimintaan esimerkiksi päivystyspalveluiden turvaamiseksi. Tällä varmistetaan palvelujärjestelmän toimivuus myös erityistason terveydenhuollossa.

Laki on epämääräinen ja voi johtaa jatkuvaan häilyvään tilaan julkisen ja yksityisen palvelutuotannon välillä. Asiakassetelin käytön tulisi olla mahdollista, mutta ei pakollista

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

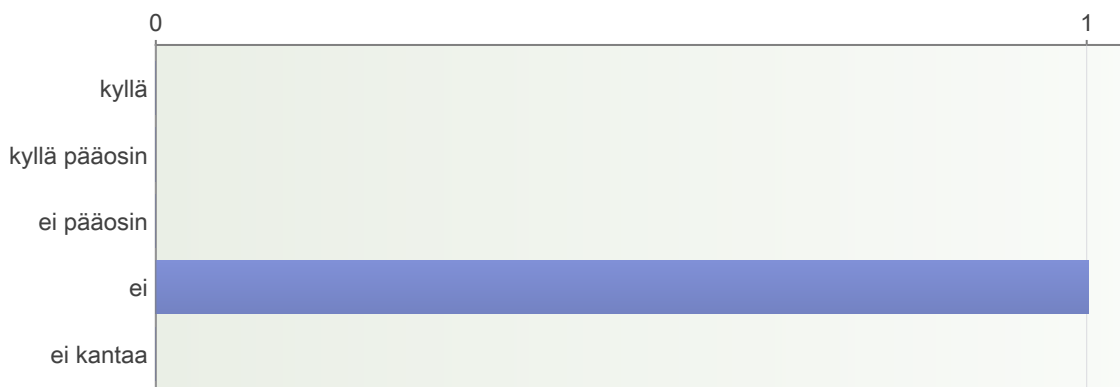
- Ehdotetulla tavalla toteutettuna asiakassetelin käyttö on joiltain osin ongelmallista. Kun palveluntuottaja vastaanottaa asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin saaneen asiakkaan, palveluntuottajan on ilmoitettava lakiesityksen 49 §:n mukaisesti maakunnan liikelaitokselle sitoutuvansa palvelun tuottamista koskeviin ehtoihin ja palvelun tuottamista koskeviin ehtoihin ja palvelun tuottamiseen asiakassuunnitelman tai päätöksen mukaisesti.

Asiakassetelipalveluntuottajalla sekä henkilökohtaisen budjetin palveluntuottajilla on mahdollisuus valita asiakkaansa kieltäytymällä sitoutumasta asiakkaaksi/potilaaksi pyrkivän henkilön hoidosta. Tämä voi johtaa vaikeimman asiakassegmentin jäämisen maakunnan oman tuotannon asiakkaaksi, mistä aiheutuu maakunnalle ongelmia ainakin hinnoittelun suhteen.

Valinnanvapausmalli eri elementteineen on lisäksi erittäin vaikeaselkoinen ja voi tuottaa ainakin alkuvuosina asiakkaille ja potilaille vaikeuksia valita omaan tilanteeseen sopivia palveluja, koska tämä edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannettaan, palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluihin. Uuden mallin oppiminen aiheuttaa myös runsaasti henkilöstön koulutustarpeita.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiehdotuksen mukaan maakunnan oikeutta päättää järjestämisvastuulleen kuuluvien palvelujen tuottamistavasta on rajoitettu. Maakunnalla olisi lakisääteinen velvollisuus tarjota asiakasseteli laissa säädetyissä palveluissa. Mikäli asiakas kieltäytyy asiakassetelistä, maakunnalla on viimekätinen vastuu tuottaa vastaavat palvelut. Mikäli maakunnalla olisi mahdollisuus valita, missä palveluissa se ottaisi käyttöön asiakassetelin, se voisi ottaa huomioon palvelujärjestelmän päällekkäisyyteen ja työvoiman saatavuuteen liittyviä kysymyksiä.

Asiakassetelituotannon syntyminen eri puolille maakuntaa on vielä tässä vaiheessa kysymysmerkki. Järjestäjän näkökulmasta markkinoiden kehitys voi asettaa asukkaita erilaiseen asemaan. Järjestäjä voi tarvittaessa ohjata palveluntuotantoa alueille, joihin markkinaehtoista tuotantoa ei muuten synny.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

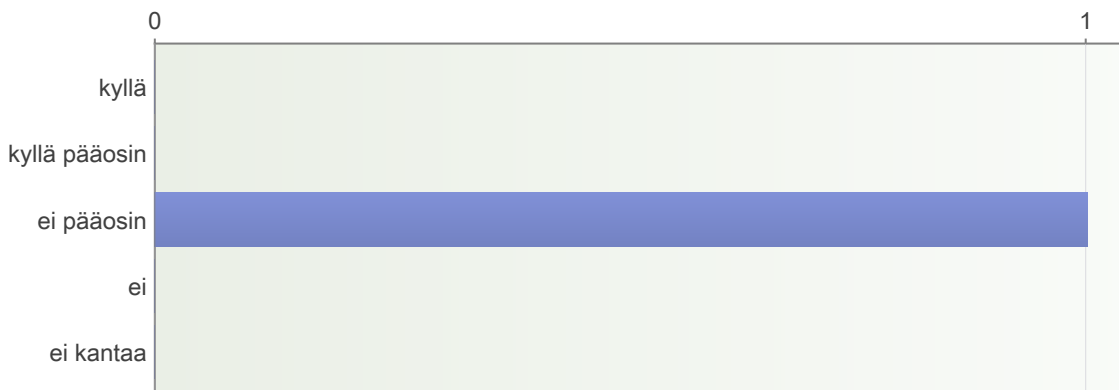
- Lakiluonnoksessa henkilökohtainen budjetti on määritelty liian laajaksi. Henkilökohtainen budjetti tulee laissa määritellä selkeämmin sen sisältämien palveluiden osalta.

Henkilökohtaisen budjetin osalta palveluntuottaja vaateet ovat samat kuin esim. asiakassetelissä. Henkilökohtaisen budjetin palveluiden tuottamisen osalta pitää kuitenkin turvata myös järjestöjen ja muiden toimijoiden mahdollisuus toimia palveluntuottajina. Asiakkaan tulee voida hankkia henkilökohtaisen budjetin sisällä myös yksittäisiä palveluita yksittäisiltä toimijoilta, jotta asiakkaan itsemääräämisoikeus arjessa toteutuu.

Henkilökohtaisella budjetilla tuottavat palveluntuottajat voivat valikoida asiakkaitaan, jolloin riskinä on, ettei asiakkaan sisällöllinen valinnanvapaus toteudu. Riski on myös se, että kokoamalla henkilökohtaisen budjetin palvelusisällöt liian suureksi, maakunnan kustannukset kasvavat.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelutarpeen arvioinnissa tulee korostumaan palveluntuottajan intressi oman taloudellisen hyötynsä maksimointiin, mikä ei ole sen enempää järjestäjän, kuin pitkällä tähtäimellä asiakkaankaan etu.

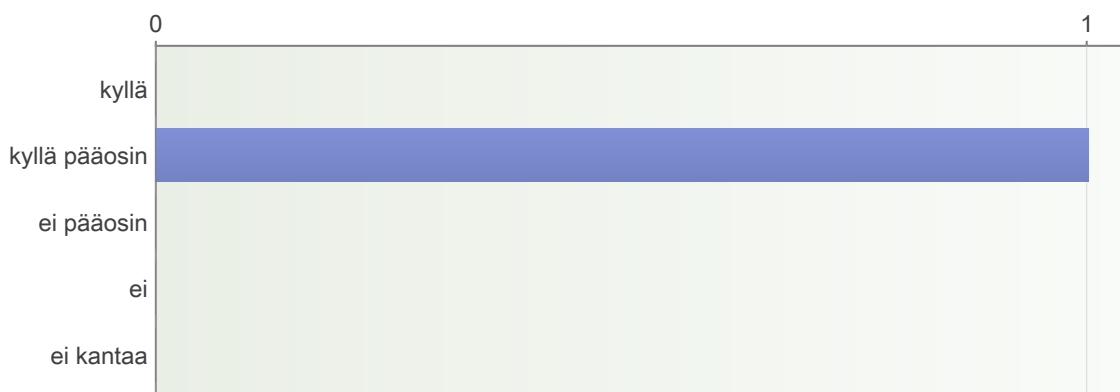
Yhteinen asiakassuunnitelma on keskeinen elementti asiakaslähtöisyyden toteuttamisessa sekä toiminnallisen integraation turvaamisessa monituottajamallissa.

Asiakassuunnitelman pohja sekä kirjattavat tiedot pitää määritellä valtakunnallisesti yhteneväiseksi ja tiedonkulku sekä kirjaaminen eri toimijoiden välillä tulee varmistaa.

Asiakassuunnitelman sitovuudesta ja ohjaavuudesta sekä juridisesta, hallinnollisesta ja taloudellisesta asemasta tulee tehdä tarkemmat määrittelyt.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännöksiin on selkeästi kirjattu yleiset hyväksymiskriteerit, mutta 39 §:n muotoilut ovat osin yleisluonteisia. Laissa mainitut 'taloudellinen kantokyky' ja 'palvelutuotannon vakaus' eivät ole palveluntuottajien osalta riittävän tarkkoja kriteereitä ja jättää näissä tarkemman tulkinnan maakunnalle. Palveluntuottajille asetetut viikkotuntimäärät vastuullisten osalta ovat keinotekoisia. Edellä mainitut esimerkit ovat ristiriidassa tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kysymys on epäselvä. Maakunnalla ei ole keinoja asettaa riittäviä seuraamuksia siitä, että tuottaja ei toimi maakunnan edellytysten mukaisesti. Kuitenkin maakunta on järjestämisvastuussa ja myös raskaassa valvontavastuussa palveluntuottajien suhteen. Vastuukysymyksistä ei ole riittävällä tavalla säädetty.

Järjestäjän tulee organisoida valvontaorganisaatio maakunnassa toimivan palveluntuotannon yhdenmukaisen laadun ja toiminnan sopimuksenmukaisuuden valvontaan. Yksityisten palveluntuottajien toimintaan liittyy huomattava määrä muuttujia. Henkilöstön vaihtuvuus, palveluntuottajan taloudellisen tilanteen muutokset, alihankinta toisilta palveluntuottajilta tai palveluntuottajan strategiaan ratkaisuihin liittyvät muutokset esim. palveluyksiköiden sijainnin tai niiden tuottamien palveluiden suhteen edellyttää järjestäjältä jatkuvaa seurantaan palveluntuotannon sopimuksenmukaisuuden ja laadun varmistamiseksi ottaen huomioon, että 52 §:n nojalla maakunta on aina viime kädessä vastuussa asiakkaiden keskeytyksettömästä palveluntuotannosta.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

54. Vapaamuotoiset huomiot.

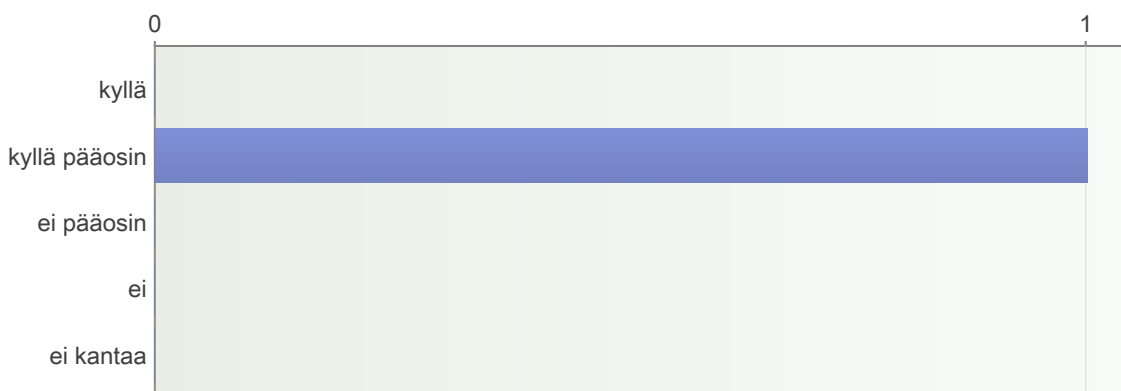
Vastaajien määrä: 1

- Sopimuksen ja hallintopäätöksen välinen suhde jää epäselväksi; esimerkiksi tarkoittaako säännös sitä, että 42 § mukaisia ehtoja ei voi sitoa sopimukseen. Säännökset ovat yleisluonteisia ja luovat ainoastaan löyhän kehyksen, jolla maakunnallista palveluntuotantoa organisoidaan. Säännösten yleisluonteisuus edellyttää järjestäjältä täydentävää sääntelyä lain 44 §:n yhdenvertaisen ja syrjimättömän kohtelun varmistamiseksi.

Lakiluonnoksen 51 § annetaan maakunnalle yksipuolinen oikeus muuttaa suoran valinnan palveluntuottajan kanssa sovittuja sopimusehtoja lainkohdassa määritellyissä olosuhteissa. Sopimusehtojen yksipuolinen muuttaminen muutoin kuin lakiin perustuvana muutoksena on yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden vastaista ja voi johtaa siihen, että palveluntuottaja irtisanoo sopimuksen. Siirtymäajan maakunnan ilmoittamien muutosten osalta tulee olla vähintään 3 kk esitetyn 30 vuorokauden sijaan.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

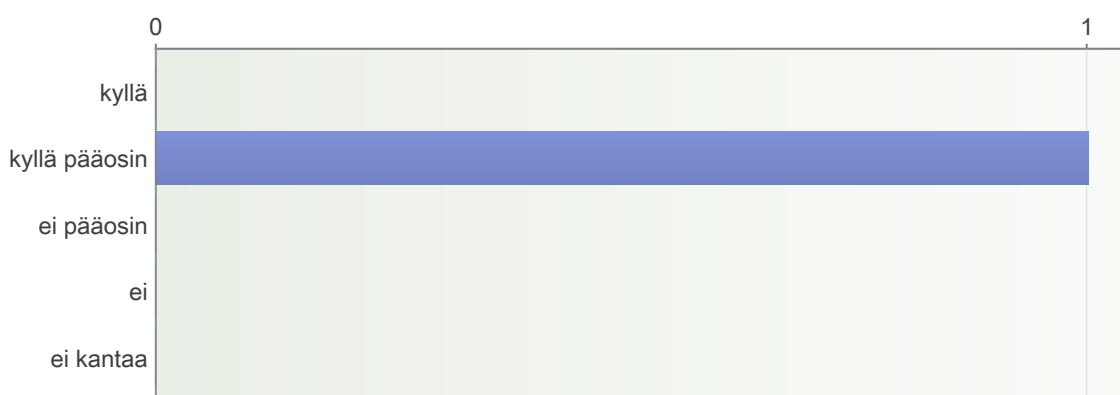
- Lakiluonnoksen 9 luvun säännökset tukevat osaltaan pienten yrittäjien toimintaedellytyksiä. On hyvä, että vastuu yksittäisen asiakkaan palveluista on suoran valinnan osalta yhdellä toimijalla. Tämä kannustaa vastuutahoa valvomaan alihankkijoidensa palvelun laatua.

54 §:ään kirjattu velvoite ilmoittaa olennaisista sekä vähäisemmistä muutoksista ovat riskialttiita osapuolten omille tulkinnoille. Valinnanvapaustuottajan alihankkijan valvontavastuu on epäselvä.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

58. Vapaamuotoiset huomiot.

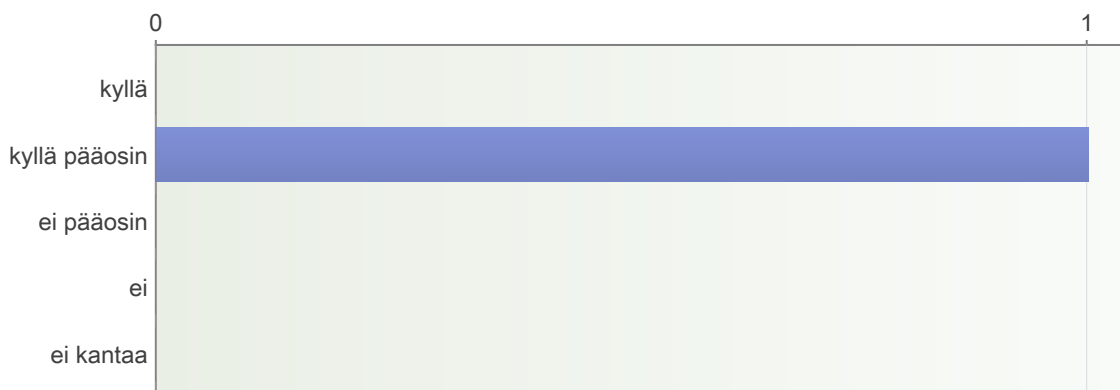
Vastaajien määrä: 1

- On hyvä, että kiinteän korvauksen suuruutta määritettäessä maakuntien on noudatettava kansallisia tarvetekijöitä sekä painokertoimia. Näin varmistutaan siitä, että korvausperusteet ovat yhdenmukaiset eikä maksun määräytymisen yleisistä perusteista synny epäselvyyttä.

Maakunnan olisi 86 §3 mom:n mukaan tehtävä viimeistään 31.12.2019 päätös mm. suoran valinnan palvelun tuottajille suoritettavista korvauksista, mitä ei voi pitää perusteltuna ja mikä kasvattaa riskiä siirtymävaiheen kustannusten kasvamiselle.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

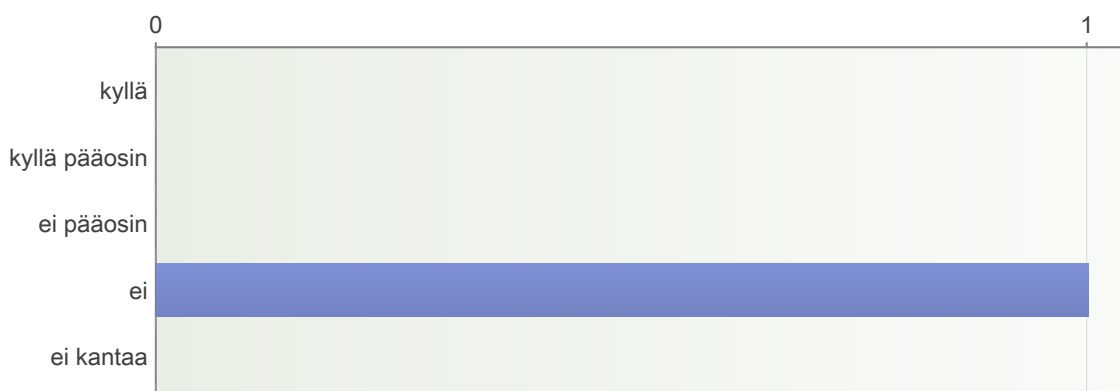
60. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos antaa maakunnalle riittävän jouston korvauksien rakenteen osalta mahdollistamalla mm. alueelliset painotukset sekä kannustinperusteisen korvauksen. Epäselvää on, mahdollistaako luonnos sanktiomallin soveltamista kannustinperusteiden rinnalla. Tämä tulee tarkentaa jatkovalmistelussa.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännökset eivät itsessään vielä turvaa yhdenvertaisia toimintaedellytyksiä. Julkisella toimijalla on erityisiä haasteita toiminnan sopeuttamiseen ja tehokkaampaan organisointiin. Julkisen toimijan kustannusrakenne ja fasilitteetit ovat myös lähtötasolla eriarvoiset aiemman lainsäädännön ja sopimusten vuoksi. Esimerkiksi julkisen tuotannon tiloista aiheutuvat kustannukset muodostuvat maakuntaan siirtyvien toimitilojen myötä, jolloin maakunnan palvelutuotannolla on vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa esim. tiloista aiheutuviin kustannuksiin.

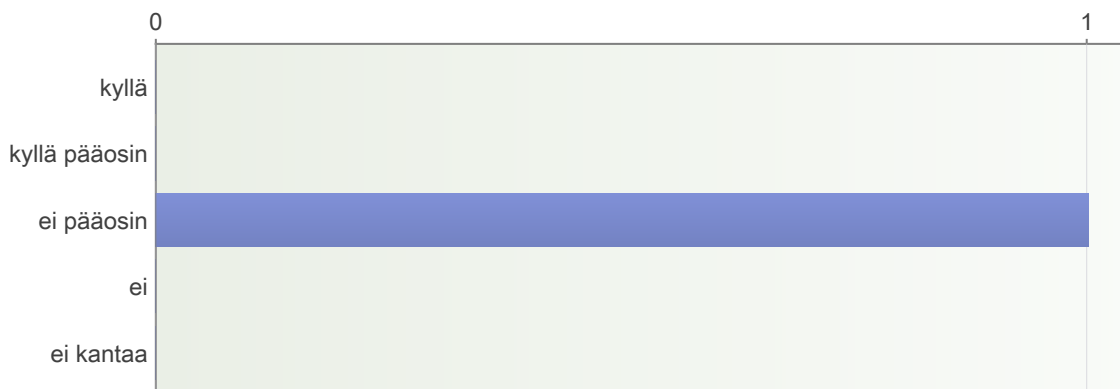
Yhdenvertainen ansaintalogiikka (esimerkiksi asiakkaista maksettava kapitaatiokorvaus) on tarkoituksenmukainen, mutta haastaa julkisen palveluntuottajan erityisesti käytössä olevien työehtosopimusten joustomahdollisuuksien osalta.

Yhdenvertaisuuden varmistamiseksi vastuiden ja velvollisuuksien tulee olla yksityiselle ja julkiselle toimijalle yhdenvertaiset.

Yksityisillä suurten yritysten SOTE-keskuksilla on merkittävä kilpailuetu verrattuna muihin SOTE-keskuksiin, koska ne pystyvät esim. markkinoinnin työterveyshuolon ja muiden lisäpalvelujen yhdistämiseen. Täsät seuraa asikaskunnan valikoituminen siten, että julkisiin SOTE-keskuksiin pyrkii valikoitumaan paljon palveluja tarvitsevat asiakkaat.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

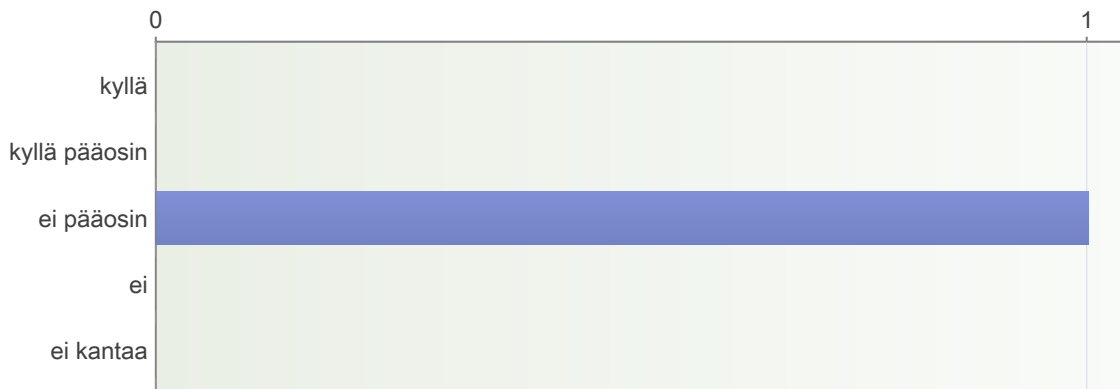
64. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen budjetin ja asiakassetelien käyttöönoton aikataulun pitää olla sama. Tietojärjestelmien valmiusaste riittävän tiedon tuottamiseksi rationaalisen päätöksenteon pohjaksi on epävarmaa.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskuksen palvelurepertuaarin asteittainen laajentaminen tulee aiheuttamaan sekaannusta niin palveluntuottajissa kuin asiakkaissakin. Myös julkisen palveluntuottajien palveluprosessien suunnittelu vaikeutuu. Maakunnan laatimat korvausmallit asteittain laajenevalla palvelukokonaisuudelle muodostuvat sekavaksi.

Laajan palvelurepertuaarin käyttöönotto kerralla olisi perusteltua toiminnan selkeyden ja korvauksen suuruuden ja korvausmallin käyttöönoton sekä asiakkaiden näkökulmasta.

Kuitenkin asiakkaiden listautumisen asteittainen eteneminen on perusteltua ja mahdollistaa muutoksessa hyvän asiakasohjauksen sekä julkisen toiminnan sopeuttamisen muutokseen.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

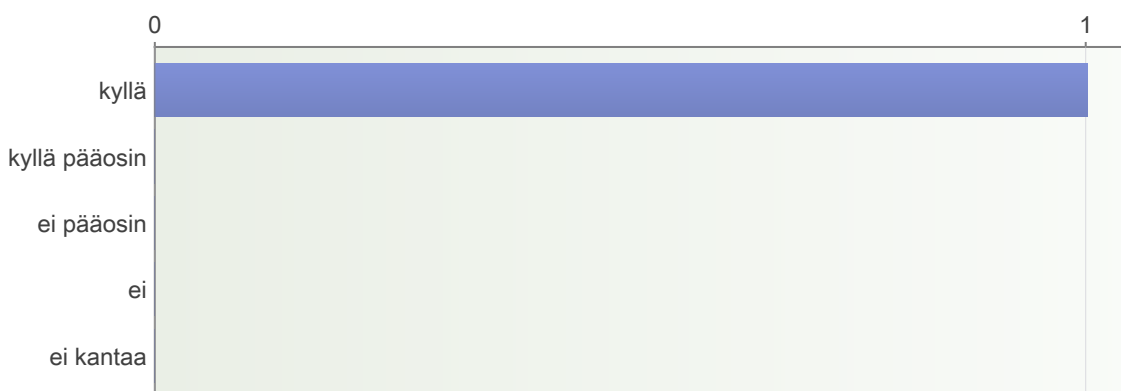
- Suunhoidon yksiköiden toiminnan tulee käynnistyä yhtä aikaa sote-keskusten toiminnan kanssa.

Suun hoidon yksikön palvelurepertuaarin asteittainen laajentaminen tulee aiheuttamaan sekaannusta niin palveluntuottajissa kuin asiakkaissakin. Myös julkisen palveluntuottajien palveluprosessien suunnittelu vaikeutuu. Maakunnan laatimat korvausmallit asteittain laajenevalla palvelukokonaisuudelle muodostuu sekavaksi. Laajan palvelurepertuaarin käyttöönotto kerralla on perusteltua toiminnan selkeyden ja korvauksen suuruuden ja korvausmallin käyttöönoton sekä asiakkaiden näkökulmasta.

Kuitenkin asiakkaiden listautumisen asteittainen eteneminen on perusteltua ja mahdollistaa muutoksessa hyvän asiakasohjauksen sekä julkisen toiminnan sopeuttamisen muutokseen.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

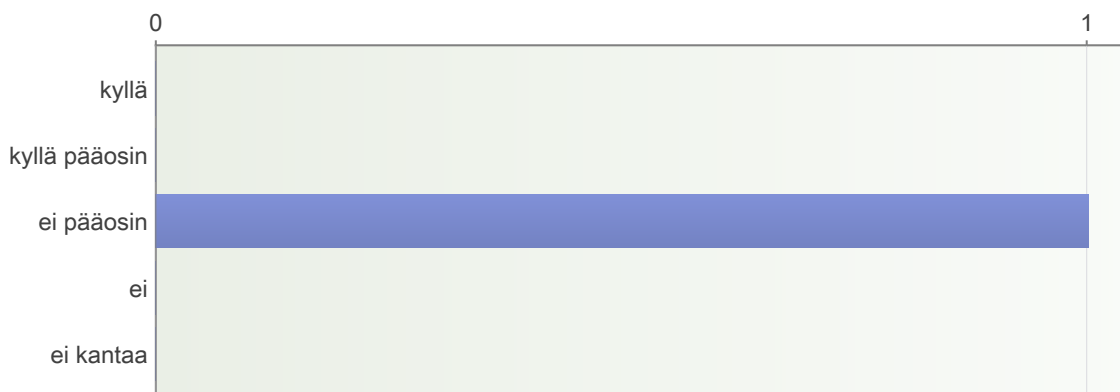

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suuret yritykset saavat kilpailuedun suhteessa pieniin yrityksiin. Todennäköistä on, että mittakaavaetujen ja fuusioiden myötä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottaja-organisaatioille. Keskittymiskehitys on ollut nähtävissä jo aiemmin. Pienten tuottajien markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet erityisesti, jos tuottajat eivät voi hyödyntää maakunnan tarjoamia yhteisiä tietojärjestelmiä.

Henkilökohtaisen budjetin osalta tulee vielä huomioida pienten tuottajien (yhdistysten, yksityisten henkilöiden) mahdollisuudet toimia palveluntuottajina. Esitetyssä mallissa vaarana on, että vain isojen kokonaisuuksien palveluntuottajat voivat toimia henkilökohtaisen budjetin palveluntuottajina. Tietojärjestelmäkäymykset tulee ratkaista siten, että ne tukevat myös pienten yritysten mahdollisuuksia toimia palveluntuottajina.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kustannus- ja toiminnalliset vaikutukset ovat pääosin arvailujen varassa, vaikka kyseessä on kansalaisten ja kansantalouden kannalta olennaisen tärkeästä muutoksesta. Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen alkuperäiset tavoitteet on lakiluonnoksessa sivuutettu lähes täysin.

Laajassa muutoksessa on hyväksyttävä arvioinnin mahdollisuus ja tarvittaessa suunnan muutos myös toteutuksen edetessä. Uudistus antaa mahdollisuuden myös opetella dynaamista suunnittelua. Nyt laadittavaa sote-mallia ei pidä automaattisesti betonoida seuraaviksi vuosikymmeniksi. Yhteiskunta ja työelämä muuttuvat myös tulevaisuudessa ja julkisen toimijan on pysyttävä muutoksessa mukana.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Palvelut pirstoutuvat ja kustannusvastuu jakautuu usealle eri toimijalle. Kuntalaisten palvelujen saatavuus ainakin haja-asutusalueella todennäköisesti heikkenee. Kuntien asema tulee uudistuksen myötä muuttumaan merkittävästi esimerkiksi palvelutuotannon rakenteiden ja tukipalveluiden organisoinnin osalta. Kunnille on tarjottava tukea muutokseen.

Maakunnallinen valmistelu tulee tehdä vahvassa yhteistyössä kuntien kanssa. Keskeistä on rakentaa mallit, joilla maakunta ja kunnat tekevät yhteistyötä jatkossa asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja eri palveluiden yhteensovittamiseksi.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Kaikkien vastuiden ja velvoitteiden tulee olla yhteneväisiä julkisen ja yksityisen toimijan välillä siltä osin kun toimitaan kilpailutilanteessa. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon opiskelijoiden lisäksi lääkärikoulutuksen sekä muiden ammattiryhmien koulutuksen käytännön harjoittelut tulee toteuttaa yhdenvertaisesti. Kaikkien maakunnan palveluntuottajien tulee olla veloitettuja ja oikeutettuja koulutusten toteuttamiseen järjestäjän määrittelemien edellytyksin.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Vastaajien määrä: 1

- Huomiot on esitetty aiempana olevissa vastauksissa.